

DİNLER TARİHİ DERS NOTLARI

4. ÜNİTE

HİNT, ÇİN VE İRAN DİNLERİ

ABDULKERİM BAKIR
İHL Meslek Dersleri Öğretmeni

4. ÜNİTE HİNT, ÇİN VE İRAN DİNLERİ

1. Hinduizm

Dinin adı	: Sanatana Dharma/Ezeli Yasa
Başlangıcı	: MÖ 1700
Öncü	: İsim Yok
Tanrı Düşüncesi	: Brahma: Yaratıcı; Vişnu: Koruyucu; Şiva: Yok Edici
Temel Kaynak (Kutsal Kitap)	: Vedalar (Seçkinler için); Destanlar (Halk için)
İnanç Esasları	: Samsara, Karma, Tenasüh, Kast
Akımlar	: Vişnuculuk, Şivacılık, Şaktacılık
Nüfusu	: 700 milyon
Köken	: Hindistan
Yayıldığı Ülkeler	: Nepal, Seylan, Pakistan, Endonezya, Bangladeş
Ahlaki Esaslar	: Dharma, Artha, Kâma, Mokşa

Hindistan:

- Hindistan, yaklaşık 1 milyar 335 milyon nüfusuyla **dünyanın en kalabalık ikinci ülkesidir**.
- Dinî inanç ve kültür çeşitliliği bakımından** dünyanın sayılı ülkelerinden birisidir.
- Ülke nüfusunun **yaklaşık % 80'i Hindu**, % 14'ü ise Müslümandır.
- Ülkede Hristiyanlar, Sihler, Budistler, Caynistler, Mecusiler, Yahudiler diğer dinî gruplardır.
- 7. yüzyıl gibi çok erken bir tarihte Hindistan'a ulaşan **İslamiyet, Hinduizm'den sonra ülkenin ikinci en büyük dinidir**.
- İslamiyet'in bölgede kalıcılığı **Gazneliler Devleti**'yle başlamış ve **Babürlüler Devleti**'nin bölgenin hâkimiyetini 1858'de İngilizlere bırakmasına kadar devam etmiştir.
- Hindistan'daki **dinî, ilmî, mimari, kültürel ve sosyal faaliyetlerin neredeyse tamamı Müslüman Türk devletleri döneminde** gelişmiştir.
- Günümüzde Hindistan, **Endonezya'dan sonra en kalabalık Müslüman nüfusa sahip ülke** konumundadır.
- Ülkedeki **Müslümanların sayısı 180 milyon** civarındadır. Hint alt kıtasının tamamında ise 500 milyondan fazla Müslüman yaşamaktadır.

1.1. Hinduizm'in Tarihçesi

- Hinduizm, çok uzun bir tarihî süreç içerisinde, **çok farklı inanç ve kültürlerin birleşmesi neticesinde** oluşmuştur.
- Hinduizm, kendinden sonra ortaya çıkan **Budizm, Caynizm ve Sihizm'e kaynaklık** etmiştir.
- Hint Avrupalı göçmenlerden olan Aryanlar MÖ 1700'lerden itibaren Orta Asya'dan göç ederek Hint alt kıtasına yerleşmişlerdir.
- Aryanların dinî inanç ve gelenekleri ile daha alt bir kültür olan yerli halkların inancının karışımı sonucu Hinduizm doğmuştur.
- Hinduizm'i tarihî gelişim süreci içerisinde dört dönemde incelemek mümkündür.

Vedalar Dönemi (MÖ 2000-500)	Klasik Hinduizm Dönemi (MÖ 500-MS 800)	Ortaçağ Dönemi (MS 800-1800)	Modern Dönem (1800'den Günümüze)
Başta Vedalar olmak üzere Hindu kutsal metinleri yazıya geçirilmiştir. Çok tanrıcılık hâkimdir. Kast sistemi (toplumsal sınıflar) ortaya çıkmıştır.	Budizm ve Caynizm dinleri doğmuştur. Hinduizm Hint yarımadasının tamamına hâkim olmuştur. Çok sayıda mabed inşa edilmiştir.	İslamiyet'in bölgeye ulaşmasıyla Hindu dinî düşüncesinde ciddi değişim ve dönüşüm yaşanmıştır. Hinduizm'in içinden Sihizm adı verilen yeni bir din doğmuştur.	Hristiyanlığın etkisiyle Hinduizm'de yeni gelişmeler yaşanmıştır. Mahatma Gandhi, Hindistan'ın bağımsızlığını kazanmasına öncülük etmiştir. (1947)

1.2. Hinduizm İnanç, Ritüeller, Semboller, Kutsal Mekânlar

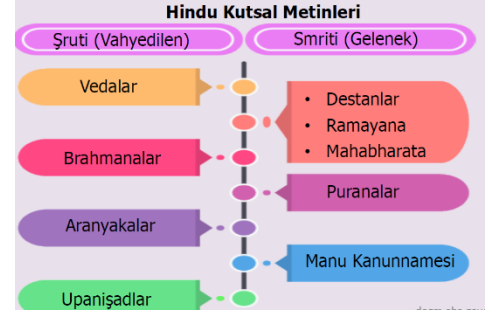
Hinduizm'de **bir inanç sistemi olmadığı** gibi bir kurucusu, bağlayıcı tek bir kutsal kitabı ve zorunlu dinî uygulamaları da yoktur. Hinduizm birbiriyle çelişik ve zıt pek çok dinî, efsanevi, felsefî ve ahlaki öğretinin birlikteliğidir. Hinduizm Hinduların hayat tarzıdır.

Tanrı:

- Hinduizm **çok tanrılı** bir dindir.
- Sadece **belli bir tanrıya tapınma emredilmez**.
- Her Hindu'nun **dilediği tanrıyı seçip ona tapınma özgürlüğü** vardır.
- Günümüzde Hinduizm'in bütün mezhepleri **Brahma'yı yaratıcı, Vişnu'yu koruyucu ve Şiva'yı da yok edici tanrı** kabul eder ve saygı gösterir.
- Hindular, dünyada bozulan ahlaki ve kozmik düzeni yeniden sağlamak için **Vişnu'nun farklı bedenlerde (avatar) dünyaya indiğine inanırlar**.
- **Rama ve Krişna, Vişnu'nun bedenleşmiş hâllerindendir**.

Kutsal Kitap

- Hinduizm'de **tek bir bağlayıcı kutsal kitap bulunmaz**.
- Hindu kutsal metinleri **uzun bir tarihî süreç içerisinde derlenmiş ve yazıya geçirilmiştir**.
- **Vedalar, kutsal metinlerin en eskisi** ve Hinduizm'in temelini oluşturan kitaptır.
- Hindu geleneklerini Vedalar şekillendirmiştir.

Karma ve Tenasüh

Hinduizm'de **insanın dünya hayatı keder ve sıkıntıdan** ibarettir.

İnsan, **kurtuluşa** (mokşa/nirvana) ulaşınca kadar **sonsuz bir döngü (samsara)** içerisinde yeniden doğmaya ve sıkıntılarla dolu dünya hayatını tekrar tekrar yaşamaya mahkûmdur.

Tenasüh (ruh göçü) ruhun bir bedenden başka bir bedene geçmesi, birbirini izleyen hayatlarda fiziksel bir biçim almasıdır.

Karma ise kişinin geleceğini belirleyen ve samsara çarkını (doğum-ölüm döngüsü) döndüren, ruhun yeniden doğuşunu belirleyen sebep sonuç yasasıdır. Karma, bir önceki bedende ne ekersen bir sonraki bedende onu biçersin şeklinde tanımlanabilir.

Toplumsal Düzen ve Kast Sistemi

Hint toplumu dört ana sınıftan oluşur.

Her bir sınıfa kast adı verilir.

Kast sisteminin **nasıl başladığı tam olarak bilinmemektedir**.

Bir kasta mensup olmak **doğumla kazanıldığı için sınıflar arası geçişlere izin verilmez**. Toplumda bir de kast dışında tutulan **paryalar** sınıfı vardır. Sosyal hayatta paryalara yönelik birçok kısıtlama ve ayrımcılık yapılır. **Kamuya açık bazı yerlere girmeleri** veya

kendileri için ayrılan yerlerin dışında oturmaları yasaktır. **Fiziksel ve ruhsal bakımdan kirli kabul edildikleri için Hindu tapınaklarına girmeleri yasaktır**.

Hinduizm'de Ritüeller

- Hinduizm'de **ritüel bireysel bir faaliyettir**.
- Ritüeller, genellikle **evlerde nadiren de tapınağa gidilerek** yerine getirilir.
- Evlerde tanrıyı sembolize eden heykellerin önünde yapılan ayine **puja** denilir.
- Hindular hayatlarında **en az bir defa kutsal mekânlardan birini hac amacıyla ziyaret etmeye** çalışır.
- En önemli hac merkezleri arasında **Banares şehri** ve buradaki **kutsal Ganj Nehri** bulunur.

Yoga ve Meditasyon:

Yoga, her türlü **çile ve meditasyon yöntemlerini de içeren**, bedeni ve zihni kontrol etme tekniği ve ruhu maddenin esaretinden **kurtarıp özgürlüğüne kavuşturma** çabasıdır.

Bayramlar:

Hinduizm’de yüzlerce festival/bayram bulunur. **Divali ve Holi**, Hinduların en önemli iki bayramıdır. **Kumbh Mela** ise Hindistan’ın Ganj nehrine kıyısı olan dört şehirde, her birinde on iki yılda bir gerçekleştirilen **yıkanma/arınma** festivalidir.

Ölü Yakma Geleneği:

Hindular ölülerini yakarlar. Cesedin yakılmasından sonra **ruhun varlığını devam ettirdiğine** inanılır. Ceset yakılarak bedenden ayrılan ruhun yeni bir bedene girmesine yardımcı olduğu düşünülür. Kurtuluşa (mokşa) erdiği inanan kişilerin cesedi yakılmaz, toprağa gömülür.

Hinduizm’de Semboller:

Om: Mistik etkisi olduğuna inanan en kutsal hecedir. Om hecesi, **kutsal metinlerin ve duaların okunmasından önce**; Yoga ve meditasyon yaparken söylenir.

Svastika: Kökeni çok eski tarihlere dayanır. Hinduizm’de **mutluluk ve şans getirdiğine inanan en uğurlu semboldür**.

İnek: Doğurganlık ve bereketin sembolüdür. Hindistan’da ineğin kutsallığını nasıl başladığı bilinmemektedir. **İneklerin tabu ve dokunulmaz oldukları inancı** günümüzde de devam etmektedir.

Hinduizm’de Kutsal Mekânlar:

Benares: Hindistan’da bulunan **yedi kutsal şehir içinde en önemlisi** Benares’tir. Benares, **en önemli hac merkezidir**. Kutsallığını içinden geçen **Ganj Nehri**’nden alır.

Allahabad: Ganj Nehri üzerinde bulunur. On iki yılda bir yapılan ve dünyadaki en kalabalık dinî tören kabul edilen **Kumbh Mela**’nın yapıldığı dört şehirden en önemlisidir.

2. Budizm

Dinin adı	: Budda Dharma/Buda’nın Şeriatı
Başlangıcı	: MÖ 6. yüzyıl
Öncü İsim	: Siddharta Gautama Budda (MÖ 563-483)
Tanrı Düşüncesi	: Tanrı’dan bahsedilmez
Temel Kaynak (Kutsal Kitap)	: Tripitaka
İnanç Esasları	: Karma, Tenasüh, Dört Yüce Hakikat, Sekiz Dilimli Yol, Nibbana (Nirvana)
Ahlaki Esaslar	: Öldürmemek, yalan söylememek vb.
Akımlar	: Hinayana, Mahayana, Zen Budizmi
Nüfusu	: 500 milyon
Köken	: Hindistan
Yayıldığı Ülkeler	: Çin, Tayland, Japonya, Myanmar, Seylan, Vietnam

2.1. Budizm’in Tarihçesi

Budizm, MÖ 6. yüzyılda Kuzey Hindistan’da dünyaya gelmiş Siddharta Gautama’nın;

- Hindu çok tanrıcılığına,
- Hindu din adamlarının otoritelerine,
- Kast sistemine,
- Karma doktrinine

karşı çıkması sonucu ortaya çıkmış bir dindir.

Basit bir **Hindu mezhebi olarak başlayan** bu hareketin, evrensel bir din hâline gelmesinde **Kral Aşoka (MÖ 270-230)** çok önemli bir yere sahiptir. Kral, Budizm’i **krallığının resmî dini** ilan etmiş, dünyanın değişik bölgelerine **Budist misyonerler** göndermiş ve Budist öğretilerinin belirlendiği konsiller toplamıştır. Böylece o, Budizm’in **evrensel bir din kimliği** almasında ciddi bir rol oynamıştır.

2.2. Budizm’de İnanç, Ritüeller, Semboller, Kutsal Mekânlar

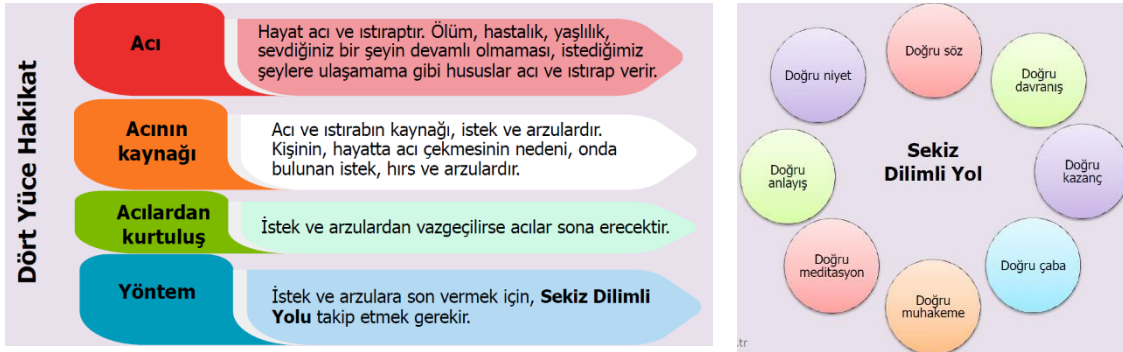
Budda’nın söylemlerine bakıldığında **Tanrı konusunda tam bir "ilgisizlik"** göze çarpar. Bu nedenle Tanrı’yla ilgili bir şey söylenmediği için Budizm’de bir **Tanrı inancının olmadığı** iddia edenler olmuştur. Günümüz Budist tapınaklarında **Budda’nın heykelleri Tanrı ile ilgili boşluğu** doldurmuştur.

Kutsal Kitap:

Budda, kendinden sonra öğretilerini ihtiva eden bir kitap veya metin bırakmamıştır. Günümüzde kullanılan ve Tripitaka (Üç Sepet) şeklinde isimlendirilen külliyat, **Budda’nın ölümünden sonraki yüzyıllar içinde konsiller aracılığıyla** belirlenmiştir.

Dört Yüce Hakikat:

Budda insanların kurtuluşu için bizzat kendisinin tecrübe ettiği ve dört yüce hakikat olarak isimlendirdiği bir yol önerir.

Karma : Tenasüh inancına sahip Hindular gibi Budistler de kişinin bir sonraki hayatında hangi hâlde olacağını belirleyen temel unsurun karma olduğuna inanırlar.

Nibbana (Nirvana) : Pali dilini kullanan Budistler, **ebedi olan bu dünyaya gelme döngüsü** olarak anlaşılan **samsara çarkından çıkmaya Nibbana** derler. Bu terim, Sanskritçe Nirvana’nın karşılığıdır.

Budizm’de Ritüeller

- Budizm’deki ritüeller, **çoğunlukla bireyseldir** ve ritüelin merkezinde **Budda** vardır.
- Birey, **istediği bir vakitte** Budda heykelinin veya **Budizm’e ait bir sembolün** önüne gelir ve diz çöker.
- Ellerini yüz hizasında avuç içleri yan yana gelecek şekilde birleştirir. "**Budda’ya, Dhamma’ya ve Sangha’ya sığınırım.**" diyerek ayine başlar ve kutsal metinlerden pasajlar okur. Bu süre zarfında bazen tam bir secde pozisyonunda da ayinini sürdürür.

Yoga ve Meditasyon:

Sekiz Dilimli Yol’un unsurlarından olan **Doğru Muhakeme** ve **Doğru Meditasyon** maddeleri, meditasyon uygulamasının ne kadar önemli olduğunu gösterir. Bu bağlamda zihin ve **vücudun uygunsuz taleplerinin kontrol altına alınmasını amaçlayan** meditasyon ve yoga uygulamaları, Budizm’de bir ritüeldir.

Vihara:

Budist **dinî yapıları** için kullanılan ve tapınak, manastır, türbe anlamına gelen ayin yerleridir.

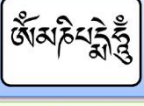
Bayramlar:

Ay takvimini kullanan **Budistler**, **her ayın birinci (hilal) ve on beşinci (dolunay) günlerini "ziyaret günü"** diye isimlendirip viharalarda meditasyon yapan keşişlere katılırlar.

Budizm’de Semboller:

Sekiz Dilimli Yol’un sembolüdür.

Om Mani Padme Hum: "Nilüferdeki mücevhere selam olsun" anlamındaki mantra.

Dua çarkı.

3. Sihizm

Dinin adı	: Guru-Mat (Guruların Niyeti), Sih (Talebe)
Başlangıcı	: 15. yüzyıl
Öncü İsim	: Guru Nanak (1469-1538)
Tanrı Düşüncesi	: Tek Tanrı
Temel Kaynak (Kutsal Kitap)	: Adi Grant veya Guru Granth Sahib
İnanç Esasları	: Guru, Karma, Tenasüh, Kakkas (5 K)
Ahlaki Esaslar	: Beş Hırsız'a karşı Beş Silah
Akımlar	: Ravidasi, Udasi, Sahajdharis, Keshadharis
Nüfusu	: 25 Milyon
Köken	: Hindistan
Yayıldığı Ülkeler	: Hindistan, Kanada, İngiltere, ABD

3.1. Sihizm’in Tarihçesi

Sihizm, Hindistan’da Hindu bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen **Guru Nanak**’ın (ö. 1538) öğretileri etrafında şekillenen bir dindir. Nanak sonrası Sihizm’in gelişiminde guru yani öğretmen anlamına gelen liderler etkili olmuştur. Nanak sonrası Sihizm’de etkili olan 9 guru vardır. Sonuncu guru olan Gobind Sing kendisinden sonra kutsal kitap Adi Grant’ın Guru olduğunu ilan etmiştir.

3.2. Sihizm’de İnanç, Ritüeller, Semboller, Kutsal Mekânlar

Tanrı:

İslam’ın da etkisiyle Sihizm, Tanrı’nın mutlak tekliğini (monoteizmi) kabul eder. Bundan dolayı tanrının tasvir edilmesini (resim veya heykellerle) reddederler.

Kutsal Kitap:

Sihlerin kutsal kitabına, Adi Granth veya Guru Granth Sahib denir. Yaşayan guru olarak görüldüğü için Adi Granth’a, insan bir guruya gösterilen saygı ve davranışlar yapılır.

Tenasüh ve Karma inancı Sihlerde de vardır.

Sihler, cennet veya cehennem varlığını kabul etmezler. Tanrı’nın mutlak hakikat ve sevgisinde son bulmak bir nevi cenneti; bundan uzaklaşmak ise ebedi döngü olan cehennemi ifade eder.

Kurtuluş için kişinin beş hırsız ve beş silaha dikkat edilmesi söylenir.

Beş Hırsız: Kibir, öfke, hırs, tutku ve şehvet

Beş Silah: Kanaat, hayırseverlik, şefkat, iyi davranış ve alçak gönüllü olmak

Sihizm’de Ritüeller:

İsim Verme Töreni : Çocuğa bir isim vermek üzere Sih tapınağında bir araya gelinir. Adi Granth’dan rastgele bir sayfa açılır ve sayfadaki ilk ilahinin ilk harfiyle başlayan bir isim verilir.

Amrit Sanskar: Erkek ve kadın Sihlerin, Khalsa teşkilatına girişi anısına yapılan bir törendir. Kişi artık Sihizm’in her türlü emir ve yasaklarından sorumludur.

Evlilik : Tek evlilik esastır ve boşanmaya istisnai durumlar hariç izin verilmez.

Tarik : Akhand Yolu olarak adlandırılan bu tören, Adi Granth’ın kesintisiz olarak 48 saat içinde ölüm, doğum, evlilik gibi sebeplerle baştan sona okunmasına denir.

Cenaze : Sihler, Hindular gibi ölümlerini yakarlar. Cenazenin ardından ağlamak ve ağıt Cenaze yakmak hoş karşılanmaz.

Bayramlar:

Vaisaki: 14 Nisan’da Yeni Yıl için kutlanılır.

Diwali: Hindu Işıklar Bayramı Sihler tarafından da kutlanır.

Gurpurb: Guruların doğum ve ölüm günleri anısına kutlanır.

Sihizm’de Semboller

Keş: Saçın kesilmemesi

Kanga: Tarak

Kara: Çelik bilezik

Kaçha: Pantolonun altına giyilen kısa şort

Kirpan: Hançer

En önemli Sih tapınağı, Pencap eyaletindeki **Amritsar’da bulunan Altın Tapınak’tır.**

4. Konfüçyanizm

Dinin adı	: K’ung Chia, Ju Chia
Başlangıcı	: MÖ 6. yüzyıl
Öncü İsim	: Kong-zi (Konfüçyüs)
Tanrı Düşüncesi	: Tien (Gök Tanrı)
Temel Kaynak (Kutsal Kitap)	: Konuşmalar (Lun yu)
İnanç Esasları	: Tanrı, ahiret, kutsal kitap
Akımlar	: Zu Ksi ve Vang Yangming mezhepleri
Nüfusu	: 350 Milyon
Köken	: Çin
Yayıldığı Ülkeler	: Kore, Vietnam, Tayland, Tayvan, Japonya
Ahlaki Esaslar	: Beş Erdem, Beş İnsani İlişki
Çin	

Çin yaklaşık 1.3 milyar nüfusa ve 56 etnik gruba ev sahipliği yapan **dünyanın en kalabalık ülkesidir**. Günümüzde **Çin’in resmî bir dini yoktur**. Çin’de yasal ve yaygın bir din olmasa da Çinliler Konfüçyanizm’i, Taoizm ve Budizm ile Çin’in "üç büyük dini" arasında sayarlar.

Günümüzde Çin nüfusunun yarısından fazlası (% 52) kendisini herhangi bir dine ait görmez. Ülkede Konfüçyüs ve Taoist inanca mensup olanlar % 22, Budistler % 18, Hristiyanlar % 5 ve Müslümanlar % 2 civarındadır (24 milyon)

4.1. Konfüçyanizm’in Tarihçesi

Konfüçyanizm, MÖ 6. yüzyılda Çin’de ortaya çıkan ve Konfüçyüs’ün öğretilerinden yola çıkarak geliştirilen **ahlak temelli bir dindir**. Rivayete göre **Konfüçyüs, MÖ 551-479 yılları arasında yaşamıştır**. Yaşamış olduğu dönemin siyasi ve toplumsal sorunlarından kurtuluşun, Çin’in geleneksel değerlerine tekrar dönüşle mümkün olduğunu düşünür.

Konfüçyüs, hayatının son beş yılını meşhur eserlerini kaleme almak ve öğrenci yetiştirmekle geçirmiştir. Ölümünden sonra öğretileri hızla yayılmıştır. Mezarı bir ziyaret yeri hâline getirilmiştir.

Konfüçyüs'ün öğretileri 2500 yıl boyunca Çin'in tarihi ve kültürünü derinden etkilemiştir. Konfüçyüs, sosyal düzen ve sağlam bir toplum inşası için çalışmıştır. **Kültür Devrimi (1966-1976) sonrasında Konfüçyanizm devrim karşıtı ilan edilerek yasaklanmıştır.**

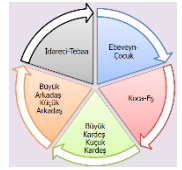
4.2. Konfüçyanizmde İnanç, Ritüel, Sembol, Kutsal Mekan

Konfüçyanizm'de **ahlak ön plandadır**. Bu yüzden **Tanrı, ruh ve ölüm ötesi gibi metafizik sorularla neredeyse hiç ilgilenilmemiştir.**

Tanrı: Konfüçyüs, Tanrı hakkında konuşmamıştır. Fakat eski Çin dinindeki Tien (Gök) kavramını, öğretilerinde kullanır.

Ahiret: Konfüçyüs, kıyamet ve ahiretten söz etmez. Ona göre öldükten sonraki hayatın iyi olması, kişinin bu dünyadaki yaşantısına bağlıdır.

Kutsal Kitap: Konfüçyüs, yaşarken düşüncelerini yazıya geçirmediği için fikirleri değişmeden günümüze kadar gelememiştir. Onun düşünceleri büyük oranda, ölümünden sonra öğrencilerinin anlattıklarından yola çıkarak derlenmiş "Konuşmalar" (Lun Yu) adlı kitapta yer alır.

Beş Temel İlişki: Sağlıklı bir toplumsal yapı beş temel ilişkinin sağlıklı olmasına bağlıdır. Bu ilişkide karşılıklı olmak önemli bir rol oynar. Otoriteye ve büyüklere saygı ve itaat, küçüklere ise hoşgörü ve merhamet gerekir.

Junzi: Konfüçyanizm'de "beyefendi" anlamına gelen bir terimdir. Junzi, "Kendin için istemediğin şeyi başkalarına yapma" altın kuralına göre davranan kimsedir.

Ren (Doğru Davranış): İnsanlık erdemi demektir. Bütün erdemleri kendisinde barındıran kişi mükemmel insandır.

İdeal Devlet: Konfüçyüs için ideal bir devlet, ahlaki eğitiminin en üst seviyesine yükselmiş olan ve "bilge kral" diye isimlendirilen bir hükümdar tarafından yönetilen devlettir.

Konfüçyanizm'de Ritüeller

Konfüçyanizm'de ritüellerin çok önemli bir yeri vardır. Bir kişi ritüelleri yerine getirerek erdemli ve üstün insan olabilir. Ritüeller, göğe tazim ve atalara tapınma ile Konfüçyüs adına yılda iki kez düzenlenen törenlerin yerine getirilmesinden ibarettir.

Konfüçyanizm'de Semboller

Konfüçyanizm'in simgesidir. Su anlamına gelen işaret, hayatın kaynağını gösterir.

Konfüçyanizm'de Kutsal Mekânlar

Konfüçyüs Tapınağı, Çin'deki "**İlk Tapınak**" olarak bilinir. Konfüçyüs'ün doğum yeri olan Shandong eyaletinin Qufu kentinde bulunur.

5. Taoizm

Dinin adı	: Daojiao
Başlangıcı	: MÖ 6. yüzyıl
Öncü İsim	: Lao-tzu (Laozi)
Tanrı Düşüncesi	: Tao
Temel Kaynak (Kutsal Kitap)	: Tao-Te-King
İnanç Esasları	: Tao, Yin ve Yang, Wue Wei
Akımlar	: Quanzhen Dao, Zhengyi Dao
Nüfusu	: 20 Milyon
Köken	: Çin
Yayıldığı Ülkeler	: Çin, Tayvan, Hong Kong, Kore, Japonya, Vietnam
Ahlaki Esaslar	: Sükunet, Zühd

5.1. Taoizm'in Tarihçesi

Taoizm, Çin'in millî ve yerel dinlerinden birisidir. Kurucusu Laozi'nin (İhtiyar Bilgin) hayatı hakkında çok az şey bilinmektedir. Taocu felsefe Han Hanedanlığı döneminde (MÖ 206-MS 225) bir din hâline gelmiştir. Meditasyon ve rahiplik teşkilatı gibi birçok şeyi Budizm'den almıştır. Taoizm, Çin'de 1957'de yasaklanmış, fakat bu yasak 1978'de kaldırılmıştır.

5.2. Taoizm'de İnanç, Ritüeller, Semboller, Kutsal Mekân

Tanrı : Tao yaratıcı prensiptir ama yaratıcı değildir. Tao'ya tapılmaz. Tao, yol anlamına gelir ve evrende var olan her şeyin değişmez kaynağıdır. Tao, bilinemez ve isimsizdir. Bütün varlıklarda bulunan, Tao'nun erdemi veya onun gizli gücüdür. Bütün varlıkları Tao meydana getirir, Te ise onları besler ve büyütür.

Yin ve Yang : iki zıt ilkeyi temsil eder. Buna Taoizm'de görecelik ilkesi de denilir. Buna göre iyi kötü, doğru yanlış, güzel çirkin, karanlık aydınlık gibi birbirine zıt görünen şeyler, gerçekte birbirinin tamamlayıcısıdır.

Ahiret : Taoizm'de bu dünyadan kurtulmak veya karma ve tenasüh gibi bir düşünce yoktur. Onlar için dünya gerçektir ve hakiki mutluluğun kaynağıdır. Her kötü işin bu hayatta ve gelecek hayatta kişinin kendisine geri döneceği veya bir cezasının olacağı anlayışı hakimdir.

Kutsal Kitap : Taoizm'in en önemli kutsal kitabı bizzat Laozi tarafından yazıldığına inanılan Tao-Te-King'tir. Tao; "yol, yaratıcı ilke", Te; "erdem", King; "kitap" anlamına gelmektedir.

Temel Ahlaki İlkeler : Taoizm, mutlak sükûnet ve rahatlık içinde dünyaya sırt çeviren mistik bir hayat tarzına, yani ahlak ve zühde dayanmaktadır.

- Tasarruf : Basit bir hayat yaşayarak tutumlu olmak
- Tevazu : Nefsini gurur ve kibirden uzaklaştırıp mütevazı olmak
- Nezaket : Bütün canlılara karşı merhametli olmak

Wu Wei (Vu vey/Eylemsizlik) Prensibi : Mutluluğun kaynağı tabiatta eylemsizlik ve mevcutla yetinip olana razı olmaktır. Wu Wei prensibi kişinin hırsı, açgözlülükle ve bencillikle davranmaması anlamına gelir. Hayatı doğal akışı içinde yaşamaktır.

Taoizm'de ritüeller

Eski Çin dinlerinden mistik ve büyüsel unsurlar ile Budizm'den yoga ve meditasyon dâhil birçok ritüelden meydana gelir. Başlangıçta Taoizm'in amacı, gerçek mutluluğa ulaşmak ve bu dünyada ölümsüzlüğü elde etmektir. MÖ 2. yüzyıldan itibaren Budizm'in etkisiyle rahiplik teşkilatı ortaya çıkmış, manastırlar inşa edilmiş ve ritüeller rahipler aracılığıyla yerine getirilmeye başlanmıştır.

Taoizm'de Semboller

Taiji veya Yin-Yang : İyi-kötü, doğru-yanlış, güzel çirkin, karanlık-aydınlık gibi birbirine zıt gibi görünen şeyler, gerçekte birbirinin tamamlayıcısıdır.

Su Sembolü : Tao'ya "su yolu" diyenler de vardır. Su asla yukarıya doğru tırmanmaz. Her zaman mütevazı bir şekilde aşağı doğru akar ve okyanusa ulaşır.

Taoizm'de Kutsal Mekânlar

Taoizm'de **kutsal kabul edilen beş dağ** vardır. İçlerinde en kutsal **Taishan Dağı**'dır. Kutsal dağların ölümsüzlüğün mekânı olduğuna ve ölümsüzlerin burada yaşadığına inanılır. Eskiden beri Taoist'ler için önemli ziyaret yeri ve sığınak olan bu dağların zirvesine tapınaklar inşa edilmiştir.

6. Mecusilik

Dinin adı	: Mecusilik, Zerdüştilik
Başlangıcı	: MÖ 6. veya 10. yüzyıl
Öncü İsim	: Zerdüş
Tanrı Düşüncesi	: Düalist (Çift Tanrılı)
Temel Kaynak (Kutsal Kitap)	: Avesta ve Zend-Avesta
İnanç Esasları	: Ahura Mazda, Ehrimen, Ataş Vahram, Ateşkede, Saoşyant, Cinvat Köprüsü
Ahlaki Esaslar	: Humuta: İyi Düşünce Hukhta: İyi Söz Huvaršta: İyi Davranış
Akımlar	: Zürvâniyye
Nüfusu	: 125.000-150.000
Köken	: İran
Yayıldığı Ülkeler	: İran, Hindistan, Afganistan, ABD, Kanada, Azerbaycan

6.1. Mecusiliğin Tarihçesi

Mecusilik **İran'da ortaya çıkmış** olan bir dindir. MÖ 1700'lerden itibaren İran'a gelen Aryanlar'ın dini ile Kadim İran dininin sentezi sonucunda Mecusiliğin şekillendiği ifade edilir. MÖ 6. yüzyılda yaşayan Zerdüş ile tanrı **Ahura Mazda'nın** öne çıktığı tek tanrılı bir din olan Mecusilik, **Sasaniler döneminde düalist (ikili) bir tanrı** anlayışına sarmıştır.

Mecusilik, **MS 272'de İran'da resmî din** ilan edilmiştir. Müslümanların İran'ı fethetmesiyle, çok sayıda Mecusi İslamiyet'i seçmiştir.

6.2. Mecusilik'te İnanç, Ritüeller, Semboller ve Kutsal Mekân

Tanrı : Mecusiliğin kurucusu **Zerdüş**, **Tanrı'yı Ahura Mazda** olarak tanımlayıp onu en yüce, her şeye gücü yeten şeklinde ifade etmiştir. Ancak onun ölümünden sonra İran'ın kadim dinî geleneklerinin etkisiyle **Mecusiliğin içine düalist (ikili) tanrı anlayışı** girmiştir. Sasaniler döneminde de bu anlayış iyice yerleşmeye başlamıştır. Böylece bir tarafta **iyilik tanrısı Ahura Mazda (Hürmüz)**, diğer tarafta da **kötülük tanrısı Angra Mainyu (Ehrimen)** şeklinde düalist bir tanrı anlayışı ortaya çıkmıştır.

Saoşyant : Mecusilikte **zamanın sonuna doğru geleceği beklenen kurtarıcıdır**. Zerdüş'ün soyundan olan ve bakireden doğacağına inanılan Saoşyant ile yeryüzünde iyilik tekrar hâkim olacaktır.

Kutsal Kitap : Mecusilerin **kutsal kitabına Avesta** denilmektedir. Avesta'nın içinde **Zerdüş'e ait olduğu düşünülen bölüme de Gathalar** ismi verilmektedir. Sasaniler Dönemi'nde din adamları tarafından **Avesta'ya yorum (tefsir) olarak yazılıp derlenen metinlere de Zend-Avesta** ismi verilmektedir.

Ölüm ve Ölüm Sonrası : Bir kişi öldüğünde onun **cesedi kirlili** sayılır. Bu cesedin hava, su, ateş ve toprağı kirlilememesi için ölü yakılmaz, gömülmez, suya atılmaz. Bunun yerine yerleşim yerinden oldukça uzakta bulunan yüksek bir tepede inşa edilmiş **Dahme veya Sessizlik Kulesi** denilen yere konulur. **Cesetler burada parçalanarak akbaba ve benzeri yırtıcı hayvanlar tarafından yenilerek yok edilir**. Kalan kemikler de Dahme'nin içindeki bölümlere konulur.

Ölüm sonrası kişinin ruhu, ilahî âleme doğru yükselir. Burada sorguya çekilir. Dünyadayken yaptığı amelleri bir terazide tartılır. Şayet **iyilikleri ağır basarsa, Cinvat** denilen köprüden rahatlıkla geçip cennete gireceğine; **eğer kötülükleri ağır basarsa köprüden geçemeyip Cehenneme düşeceğine** inanılır.

Ateş : Mecusilik'te en merkezî inançlardan biri de ateştir. **Mecusilikte ateş, Ahura Mazda'nın sembolü** olarak görülür. Mecusiler, **Kutsal ateş (Ataş Bahram)** aracılığıyla Ahura Mazda'ya yakarır ve ondan yardım isterler. Bundan dolayı **mabedlerine de ateşgede** denilmektedir. Kutsal ateşin olmadığı yerlerde, güneşe dönerek ritüeller gerçekleştirilir. Zira **güneş, Ahura Mazda'nın sembolü ve ateşin kaynağı** olarak kabul edilir.

Kutsal ateşe küfretmek, tükürmek ve söndürmek en büyük günahlardandır. Bu nedenle rahipler, kutsal ateşin etrafında ritüelleri yerine getirirken ağızlarını peçeyle kapatırlar. Böylece kutsal kitaptan pasajlar veya ilahi okurken ağızlarından çıkabilecek tükürük parçacıklarının kutsal ateşe gitmesine engel olurlar.

Mecusilik'te Ritüeller

Mecusiler **günde beş vakit ayin** yaparlar. Bunlar, **güneş doğarken, güneş tam tepedeyken, öğleden sonra, güneş batarken ve gece** vakti. Bu ayinler, Ahura Mazda'yı sembolize eden kutsal ateşe veya bu ateşin olmadığı yerlerde de güneşe dönerek yapılır. Ayin öncesinde abdeste benzer şekilde yüz, eller ve ayakların yıkanması gerekir.

Bayramlar

Mecusilik'te **yedi büyük bayram** bulunmaktadır. Bunların içinde en önemlisi, **No Ruz (Nevruz/Yeni Yıl)** adı verilen bayramdır. 21 Mart'ta tabiatın dirilmesi anısına kutlanılır.

Rahiplik Teşkilatı : Günümüz Mecusiliğinde **üç temel rahip sınıfı** bulunmaktadır. Bunlar, **Dastur, Mobed ve Ervad/ Herbad** şeklinde isimlendirilir. Dastur, en üst rahiplik sınıfına denir ve bunlar her türlü ayini icra ettirir ve bir anlamda otorite olarak kabul edilir.

Mecusilikte Semboller

Faravahar : Kanatların üç katlı olması Mecusi ahlak prensipleri olan, iyi düşünce, iyi söz ve iyi ameli temsil eder.

Mecusilik'te Kutsal Mekânlar

Günümüzde özellikle İran, Mecusi geleneğin kadim izlerinin bulunduğu yerdir. Bunun yanında Hindistan'a göç etmiş ve Parsi denilen Mecusiler de vardır. Zira Hindistan, önemli sayıda Mecusi'ye ev sahipliği yapmaktadır.